

ZPRÁVA ETNOGRAFICKÉ SKUPINY

Výzkum jižní oblasti Slavkovského lesa a severní oblasti Českého lesa

Přemysl Čech, Martin Valdauf
zemské stezky (jejich historický význam)

Štěpán Macháček, Jan Černý
sakrální stavby, lidová architektura

Tereza Loučimová, Vojtěch Jindra
zvyky a obyčeje, lidová píseň

Barbora Vaculová, Martin Pěkný
nářečí
pověsti a legendy kraje

Úvod

Cílem našeho výzkumu bylo zjištění etnografických skutečností dvou geograficky odlišných oblastí (Českého a Slavkovského lesa) v časovém rozmezí od 7. století do současnosti. Výzkum byl rozdělen do několika podoblastí:

- A) Způsob komunikace a propojení mezi jednotlivými centry kraje
- B) Architektura kraje
- C) Folklór kraje
- D) Nářečí; pověsti a magická místa kraje

Metodika výzkumu

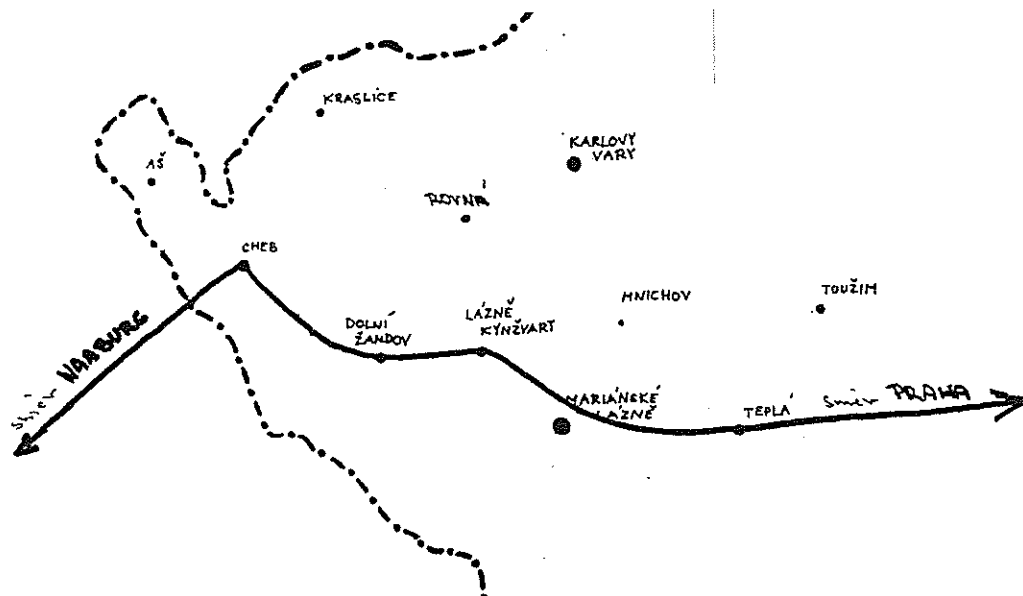
Výzkum byl prováděn:

- přímým kontaktem s obyvateli kraje
- studiem literatury
- přímým pozorováním
- vyhledáváním historických pramenů (kroniky, staré zápisy, historikové)

Zemské stezky

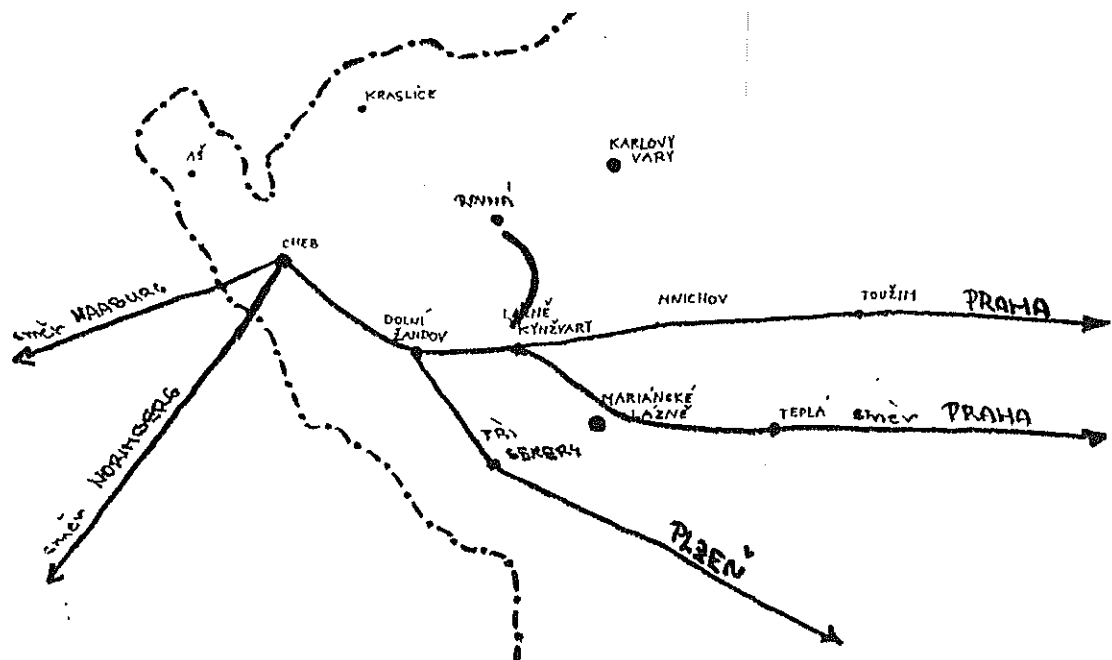
Stezky, o kterých si budeme vyprávět, jsou zachovány jen v některých směrech dnešních silnic. Pradávné zemské stezky byly nejdříve vyšlapané úzké pěšiny na neupraveném přírodním povrchu, mnohdy i se značným stoupáním, a proto se člověk začal snažit o vytváření klidnějších a schůdnějších cest. To se projevovalo vymycováním nejhustších částí lesa, zpevňováním bažin, potoků i řek. Po těchto cestách cestovali nejčastěji jen ti, kteří nezbytně museli, neboť nepřízeň počasí znamenala okamžité přerušování cesty.

Je pravděpodobné, že s upevněním světské a církevní moci následoval nárůst majetku. S ním pak budování hradů, vesnic, městeček a klášterů. To vše vedlo k stále narůstajícím obchodním stykům. V této době se začaly na cestách, kterých přibývalo, objevovat první primitivní vozy. Byly to vozy nejčastěji se dvěma plnými koly. Těmito vozy cestovali například církevní hodnostáři, důležití diplomatictí poslové. Bohatství stále narůstalo a zboží se tak mohlo dopravovat po hustších sítích obchodních stezek. Povrch těchto stezek byl však stále nedokonalý. Stezky vstupovaly do měst branami s většinou padacími mosty. Na městských ryncích se začaly objevovat první pokusy o dláždění velkými plochými kameny a dlažebními kostkami.

Obr. 1 Znázornění hlavní šlechtické a kupecké cesty v době 10. - 13. století

Na stezkách byla stále větší frekventovanost, i když bezpečnost na cestách byla nevalná. Přepadávání loupežníky a rytíři bylo v podstatě běžné. Když cestujícím nějaké peníze z cesty zbyly, museli je vydat na různé poplatky (mýtné, mostné, skladovné aj.). Počet cestujících stále rostl. To vedlo k oživení silnic, které se postupem času staly opět nedostačujícími.

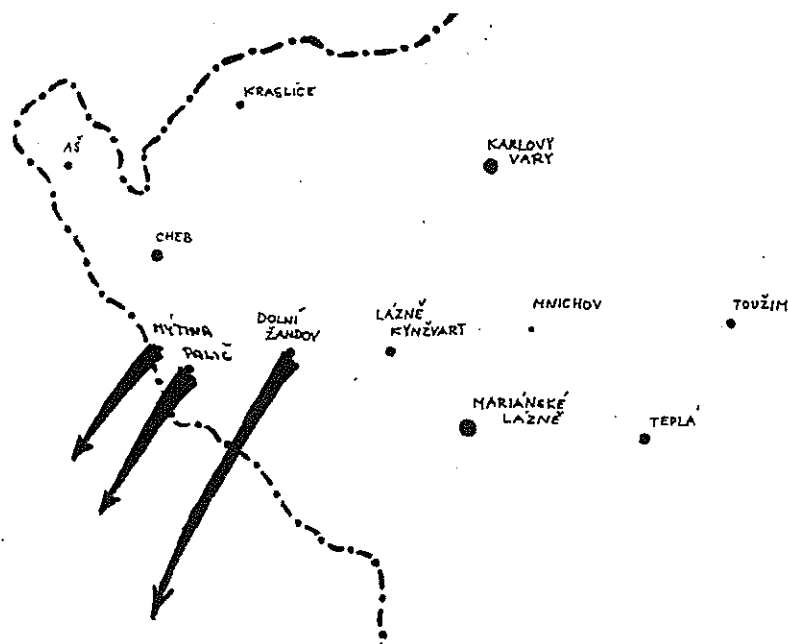

Obr. 2 Ve 13. - 16. století se původní cesta rozrostla a rozšířila. Také se připojily další dva směry - na Prahu a na Plzeň, které odbočovaly od hlavní stezky v Kynžvartu a Dolním Žandově. V letech 1531 - 36 byla vybudována Dlouhá stoka - kanál na vodu a plavení dřeva (viz záhyb u obce Rovná).

Upevněním Rakouska se stává předmětem zájmu budování soustavy cest. Na začátku 18. století byl počátek výstavby a zřizování silnic. Za hlavní období výstavby silnic můžeme však považovat století devatenácté. Tehdy vychází císařské nařízení o stavbě umělých silnic mezi městy. Tato výstavba trvala bezmála osmdesát let. V Čechách byla síť cest dostavěna ve čtyřicátých letech minulého století. V této době vedly mezi velkými městy tzv. císařské silnice, které byly později přejmenovány na erární a dnes na státní silnice.

S rozvojem cest se rozvíjela i doprava osob a nákladů. To vedlo ke vzniku organizované dostavníkové poštovní dopravy. Prvním typem vozu, který používala pošta ve střední Evropě, byl tzv. *koččí vůz* - nekrytý otevřený vůz se čtyřmi koly, tažený třemi nebo dvěma koňmi.

V poválečném období se dá říci, že jsou silnice ve své konečné podobě.

Obr. 3 Po roce 1945 utíkalo přes hranice mnoho emigrantů. Šipky znázorňují hlavní proudy opouštění republiky.

Podařilo se nám zjistit poměrně přesně, po jaké trase vedla kupecká stezka od Prahy přes Mníchov, Lázně Kynžvart a dále po staré trase. Bohužel není známo, v jaké době přesně fungovala.

Zjištěná přesná trasa: Bohuslav ⇒ Mníchov ⇒ úbočí Planého vrchu ⇒ Vlček ⇒ Ringval ⇒ Králův kámen ⇒ Bašusova cesta ⇒ Bašus ⇒ Kynžvart ⇒ Žandovská brázda, Žandov.

Sakrální stavby

- 1) Kostely
- 2) Kaple; pomníky a památníky
- 3) Hřbitovy křesťanské a hřbitovy židovské

KOSTELY

Většinou byly postaveny na místě nějaké staré kaple nebo poutního místa. Podle dochovaných pramenů, které nejsou vždy podložené, sahá historie staveb většinou do románského období, případně do rané gotiky. Na některých stavbách se nám podařilo identifikovat i prvky z gotického slohu (např. klenba, vchod do kostela, případně i gotická okna) i přesto, že skoro všechny kostely v oblasti Českého i Slavkovského lesa byly v 17. století přestavěny do slohu barokního.

Kostely se od sebe liší pouze velikostí. V námi zkoumané oblasti můžeme najít jak opravdu malinké kostelíky (např. Drmoul), tak i monumentální kostely (např. Trstěnice).

V současné době je většina kostelů provozuschopná a provádějí se tam bohoslužby. Poutě na svátek toho, komu je kostel zasvěcen, se konají asi v polovině míst, která jsme navštívili.

Bohužel nemálo kostelů je v dezolátním stavu, nebo už dokonce nestojí. (Zaznamenali jsme i případ, že si jistý člověk udělal v kostele dílnu a sklad.) Tyto kostely byly zničeny po roce 1946, kdy zde bylo vyhrazeno vojenské pásmo.

KAPLE, POMNÍKY A PAMÁTNÍKY

V oblasti Českého i Slavkovského lesa se skoro žádné kaple nedochovaly. Na místech těch nejstarších byly v raném a vrcholném středověku postaveny kostely. Další kaple se vlastně stavěly až v 18. a 19. století. Ty byly ničeny během 2. světové války a hlavně po ní, protože, stejně jako je tomu u kostelů, stála většina kaplí v nově vybudovaných vojenských pásmech.

Zato různých pomníků a památníků zde není málo. Nejvíce jich nalezneme z období kolem 1. a 2. světové války za padlé vojáky a vyhlazené židovské vesnice, protože ty starší byly během obou světových válek zničeny.

HŘBITOVY ŽIDOVSKÉ

První osídlení Židů v tomto kraji proběhlo na přelomu 14. a 15. století v dnešních Lázních Kynžvart. Tato židovská obec se ustavila před rokem 1405. Další vznik židovských obcí probíhal průběžně v 16., 17. a 18. století.

S tím samozřejmě souvisí i stavba židovských hřbitovů. Židovské hřbitovy byly stavěny v nejbližším okolí vesnice, ale nikdy ve vesnici samé.

Jelikož byli Židé odjakživa utlačováni, byly židovské vesnice na přelomu 19. a 20. století vyhlazovány a hřbitovy byly ničeny.

V Drmoulu byl v 60. letech tohoto století vydlážděn chodník u školy židovskými náhrobky z nedalekého hřbitova.

HŘBITOVY KŘESŤANSKÉ

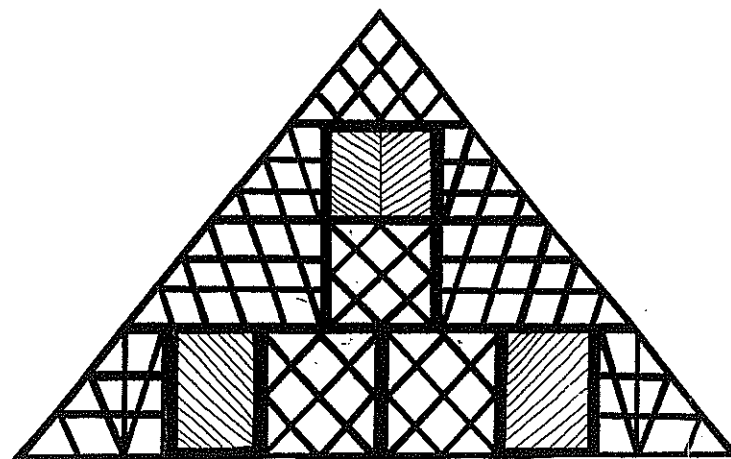
Nejstarší dochované křesťanské hřbitovy pocházejí z přelomu 18. a 19. století. Náhrobky nejsou v tak dezolátním stavu jako náhrobky židovské, ale že by o ně bylo nějak zvlášť pečováno se říci nedá.

Hroby jsou převážně německých občanů, pouze v ojedinělých případech se můžete setkat s hroby českými.

Lidová architektura

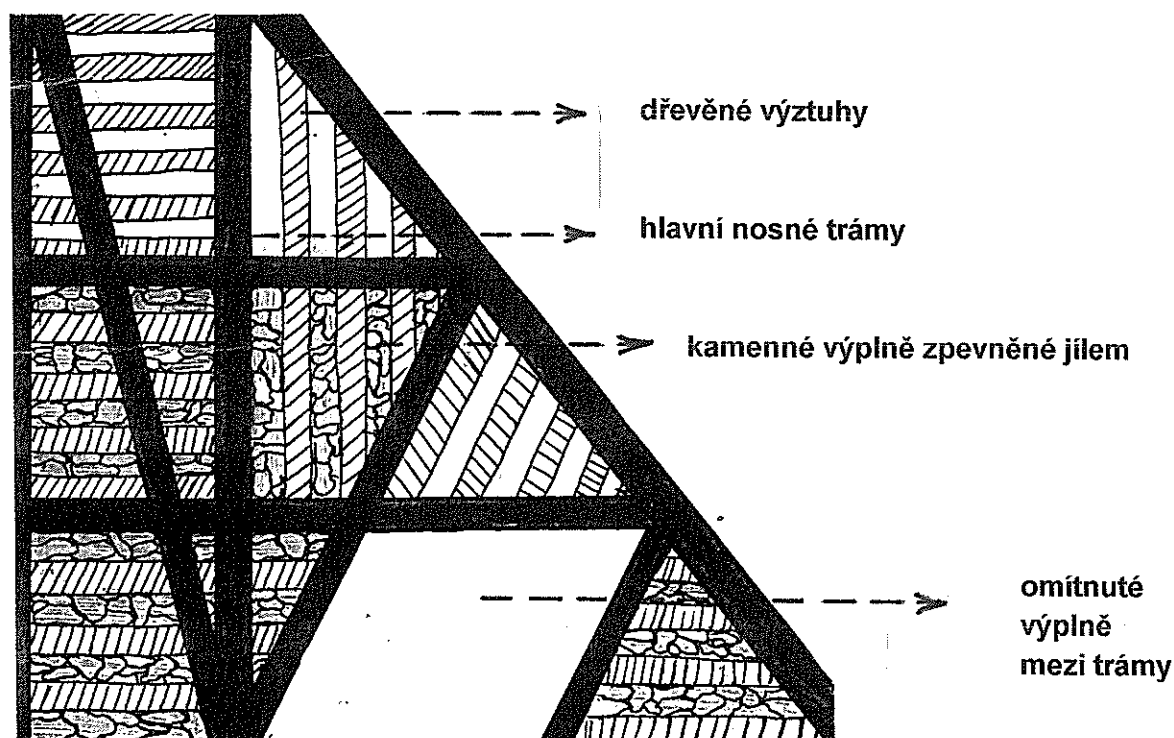
V této oblasti byly v lidové architektuře hlavní především hrázděné stavby, selské dvory a měšťanské domy.

Hlavní stavební materiály byly z místních zdrojů - dřevo, především borové (obsahuje velké množství pryskyřice - odolnost vůči vnějším vlivům), místní kámen (zvláště rula a v Českém lese fylit). Kamenné podezdívky byly spojovány vápennou maltou nebo jílem, dřevěné části pak pomocí čepů a zádlabů, takže v celé stavbě se většinou neobjevil ani jeden hřebík. U většiny těchto staveb nebyly základy vůbec žádné, nebo minimální. Tento typ architektury je dnes označován jako *chebská hrázděnka*. Přichází přibližně v 17. století s příchodem německého obyvatelstva do Čech. Vznikl sloučením české roubené stavby a německé lidové architektury. Nejvíce se rozšířil po vesnicích, ale i měšťanské domy nejsou prvky hrázděné architektury. Její podstatou je členitý základ z dřevěných trámů, mezi které jsou vloženy kameny zpevněné jílem a pokryté vrstvou omítky. Trámy omítány nebyly, proto tento dřevěný základ v celé stavbě vynikal a tvořil různé geometrické tvary (viz obr. 4, obr. 5).

Obr. 4 Štít hrázděného domu

Obr. 5 Detail štítu hrázděného statku

U všech stavení se stavitelé snažili dělat co nejmenší okna z důvodu větší tepelné izolace, protože se v této době dělala jednovrstvá okna. A také proto, že sklo bylo velmi drahé. Výplně v oknech byly většinou rozděleny na čtyři nebo více částí. Také dveřní rámy nebyly tak velké, jako jsou nyní. Většinou se zhotovovaly z kamenných kvádrů nebo dřevěných trámů.

Na dveře se malovalo, nejčastěji rostlinné motivy. Na štítech domů se také objevují malby s rostlinnou tematikou. V horní části štítu býval malý výklenek, kde stávaly sošky, usušené rostliny či kříže, které měly chránit stavení před různými katastrofami (ohněm, povodní, před zlými duchy atd.). Jedním z nejznámějších ornamentů na hrázděných stavbách jsou tzv. *chebská slunce*, která měla chránit před různými nemocemi.

Z barevných kombinací se nejvíce používala tmavě vínová s pískově žlutou, bílá s hnědou, popřípadě s černou, bílá s černou s modrými prvky.

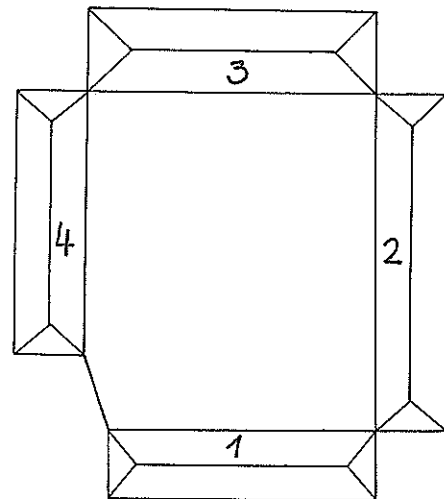
Jak tedy vypadal hrázděný statek? Selský hrázděný statek se skládal ze čtyř budov, které byly stavěny do čtverce (z důvodu obrany). Do dvora se dalo dostat jedině bránou.

Hlavní částí statku byla obytná budova. V přízemí se nacházela kuchyně, kde se po většinu dne žilo. Dominantním prvkem kuchyně byla pec. V rohu stál velký stůl s lavicí a židlemi. Na stěnách visely poličky s nádobím. Jinak se stěny nezdobily, jenom občas malým obrázkem či křížem. V patře byly světnice, kde hospodář i čeládka spali.

Vedle stála otevřená kolna. Zde se štípalo dříví, prováděly se zde zabijačky, byly zde uschovány vozy, saně, pluhy atd. V podkroví nad kolnou byl tzv. špejchar. Tady se uschovalo zpracované obilí a mouka.

Naproti obytné budově stála stodola. Stavěla se vždy na nejsušším místě statku, protože se zde uschovala úroda. Zde se také na tzv. mlatu zpracovávala.

Ve čtvrté budově byly stáje pro dobytek a konírna. V patře se skladoval chmel.

1. obytný dům
2. dřevěná kolna
3. stodola
4. stáje a konírny

Obr. 6 Půdorys hrázděného statku

Zvyky a obyčeje obyvatel Slavkovského a Českého lesa

Problematika lidových obyčejů této oblasti je neuvěřitelně rozmanitá - slavil se Nový rok, Tři králové, masopust, držela se Popelčnická středa, apríl, velikonoce, mikulášské obchůzky, Silvestr a samozřejmě také vánoce a mnoho dalších výročních obyčejů. Ty byly obohaceny mnohými dalšími obyčejí a pověrami, z nichž některé platily po celý rok, jiné se vázaly pouze k určitým svátkům (výročním obyčejům).

Tak například v Doubravě a jejím okolí bylo zvykem, že kolíbka pro novorozeně sloužila pouze jedinému rodu. Pokud prý šla kolíbka z domu, přinášelo to neštěstí.

Jinde se zase stromy ovazovaly červenou stuhou, aby nesly dobré ovoce.

O masopustním úterý se nesmělo prádlo věšet na půdu, jinak to prý vedlo k přemnožení blech. V tento den také ženy nesměly šít, aby slepice dobře nesly...

Samozřejmě bychom tu mohli uvést další a další zvyky, obyčeje, pověry, to však není účelem. Účelem je přiblížit charakteristiku zvyklostí v tomto kraji.

Jedním z hlavních výročních obyčejů (kromě vánoc a velikonoce samozřejmě, o kterých se zde nemá cenu zmiňovat, protože zřejmě probíhaly jen nepatrně odlišně vzhledem k ostatní části Čech) je vynášení smrti (zimy). Ve většině vesnic naší oblasti se vynášel smrťák a smrťka. Smrťák (v podobě hadrového panáka s cylindrem) byl nesen chlapci. Podobně oděnou smrťku nesla děvčata. Panák byl nesen od domu k domu, kde děti vždy zazpívaly zvláštní píseň, určenou jen pro tuto příležitost, za což byly odměněny solí, chle-

bem, moukou či drobnými penězi. Zpěv, odměněný potravinami či penězi, je nedílnou součástí lidových obyčejů - Nového roku, Tří králů a vynášení smrti (kde byly za zpěv podarovány děti) a masopustních průvodů (kde byli podarováni všichni účastníci průvodu - ti byli často převlečeni za četníky, žebráky, cikány, nebo ještě častěji za šašky). Velikonoční koledníci byli pochopitelně obdarováni vejci. Nutno podotknout, že například při tříkrálových obchůzkách či novoročním zpívání (kdy chlapci také chodili od domu k domu a zpívali) docházelo často k hrubým roztržkám, když jedna skupina chlapců navštívila sousední vesnici, kde obcházela domy a zpívala skupina jiná. Mnoho takových šarvátek prý končilo i smrtí.

Po revolučním období v polovině 19. století však mnoho zvyků upadá a nedrží se v takové míře jako dříve. Rozhodující chvíle pro lidové obyčeje tohoto kraje ale nastala ke konci 2. světové války, kdy došlo k hromadnému vysídlení celé oblasti pohraničí. V dalších letech sem postupně přicházejí noví a noví lidé, takže z obyčejů a vůbec místního folklóru se zde dochovává to nezákladnější - oslava vánoc (povětšinou omezená jen na štědrovečerní konzumaci smaženého kapra, stromeček a dárky), velikonoce (omezené jen na vypráskání žen pomlázkami a velikonoční vejčíčka), Silvestr (v podobě nevázané noční zábavy), čarodějnice (představované velkou vatrou, někde však už jen ohníčkem), stavění májky (spojené i s jejím zdobením a pokusy o pokácení májky v sousední vesnici) a zřídka se udržují mikulášské obchůzky. Velikonoce se v několika málo vesnicích už vůbec neslaví, ani děti nechodí koledovat a ze Tří králů zbylo jen svěcení křidy v kostele. Je jasné, že problematika lidových obyčejů této oblasti je v úpadkovém stavu. Ten se začal projevovat v sedmdesátých letech tohoto století. Doba masopustních taškařic je neodvratně pryč...

Abychom tedy shrnuli to, co je pro všechny vesnice společné:

V každé vesnici obou lokalit (Českého i Slavkovského lesa), která má vlastní kostel, je prováděna slavnostní mše v den svátku toho svatého, kterému je kostel zasvěcen.

Samozřejmě se v každé vesnici slaví vánoce, a to formou, která je společná pro celé Čechy.

S výjimkou vesnice Palič (kde je situace nejkrizovější) a několika dalších se v obou lokalitách slaví velikonoční svátky, ovšem jen výše zmíněným způsobem.

Nejvíce udržovaným zvykem je stavění májky, které se provádí v každé vesnici. Muži opracují vysoký kmen, ženy ozdobí jeho vršek. Potom společně všichni lidé z vesnice májku postaví a zabudují do země. Muži často pronikají do sousední vesnice, kde se snaží (nyní už často motorovou pilou) místní májku porazit, v čemž jim domácí pochopitelně brání. Pokud se porazit májku nikomu nepodaří, stojí májka na svém místě někdy až do vánoc.

Téměř každá vesnice (snad kromě českoleských Tří Seker) slaví čarodějnice. Ty probíhají asi tak, že se podpálí větší oheň, u kterého se sejde většina obyvatel vesnice.

Česká lidová píseň v oblasti Slavkovského a Českého lesa

Hudební tvořivost obyvatel tohoto kraje neměla samozřejmě v žádném případě profesionální ráz. Hudebníci hráli pro potěšení, chtěli zapomenout na starosti všedního života.

K výrobě nástrojů posloužilo takové dřevo, které se v okolí nacházelo - byly to tedy především olše a některé jehličnaté stromy.

Ke středověkým nástrojům této oblasti patřily dudy, lučec (což byl nástroj podobný lyře), šalměj (předchůdce hoboje), bukač (nebo také bukál), vozembouch, zobcová flétna, zřídka i cimbály. Tamní kapela byla v klasicismu doplněna klarinetem, ještě dříve houslemi (ochlebky, skřipky) a basou.

Dochovalo se mnoho písní, jejichž autoři jsou neznámí. Častým tématem místních písní byla práce, láska, vznikaly písně pijácké, žertovné, taneční, řemeslnické apod. Melodie i rytmika byla nápaditá. Zpěv byl jednohlasný, někdy dvojhlasný a zřídka zazněl i třetí hlas.

V devatenáctém století začaly tuto oblast ovlivňovat městské hudební styly. Lidová píseň ztrácela na významu. V roce 1946 skončilo všechno. V oblasti Slavkovského a Českého lesa není v současné době snad jediného souboru, který by se snažil tamní hudební tradice udržet, nebo alespoň přiblížit dnešnímu obyvatelstvu.

Nářečí

Před rokem 1945 se v této oblasti mluvilo tak zvanou *egerlandštinou*, tedy němčinou obsahující až 20 procent slovanských slov.

Toto nářečí zaniká s odsunem sudetských Němců po válce. Noví osadníci přicházejí ze všech koutů - z jižních Čech, od Českého Těšína, ze Slovenska od Dukly, od polského Těšína, z Rumunska. Každý s sebou přináší svůj jazyk, své nářečí. Není tedy možné charakterizovat nějaké typické nářečí tohoto kraje.

Na druhou stranu je nutné dodat, že původní české obyvatelstvo, žijící zde ještě před 2. světovou válkou, mluvilo krásnou, čistou češtinou. Tento spisovný jazyk zřejmě pochází z dob, kdy se v pohraničí po bitvě na Bílé Hoře usídlili Čeští bratři. Malá část této češtiny se tedy zachovala místy dodnes.

Převládá ovšem již zmíněná „směsice“.

Pověsti

Podarilo se nám sebrat asi 50 pověstí, což je jenom malá část z toho, co zde bylo před válkou. Většinu si s sebou odvezli sudetští Němci.

ČESKÝ LES

Pověsti, které v tomto kraji zůstaly, vypráví o vzniku názvů vesnic a měst:

Tři Sekery

Pověst o založení vesnice Tři Sekery vypráví o kupcích, kteří putovali krajem a jednoho dne našli blyštivý kámen. Domyslili se, že to pro ně může znamenat velké bohatství. Aby místo nálezů příštího dne poznali, udělali do pařezu, na kterém odpočívali, tři záseky - německy *drei Hacken* - z toho později vzniká název Tři Sekery.

Dyleň

Pohraniční vrch Dyleň lze nazvat „tajemnou dominantou Chebska“. Prý zde kdysi existovalo velmi bohaté město, které se díky svým nepoctivým obyvatelům beze stopy propadlo do hlubin země.

SLAVKOVSKÝ LES

Typické pro Slavkovský les jsou tzv. „hornické pověsti“. Dřívější doly jsou opředeny povídáním o skřítcích, permonících, trpaslících a pokladech, které ukrývá temné podzemí.

Kober

Jako mají Krkonoše svého Krakonoše, má i Slavkovský les svého ducha - obra Kobra. Mluví se o jeho sídle ukrytém kdesi ve skalách. Za temných nocí se prý prohání v okolních lesích, provázen divokou honbou.

Stopy světců, zázraky

Nedaleko dnešního Mnichova bývala prý jeskyně svatého Siarda, místo, kde se stávaly mnohé zázraky.

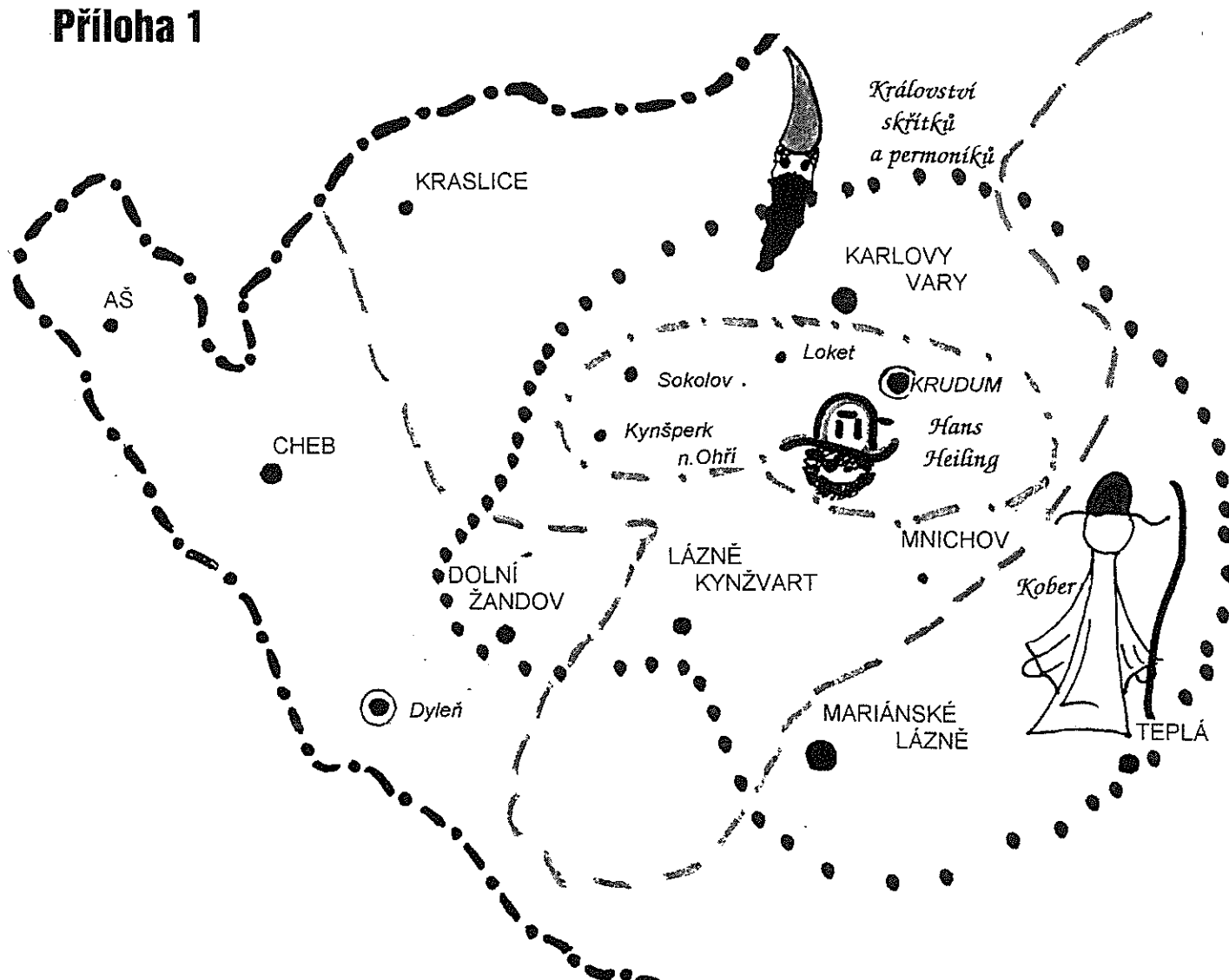
Hroznata - mučedník, skoro světec, patron tohoto kraje, zanechal své stopy v legendách, vyprávěcích o zázracích, jež provázely jeho život.

Doba, kdy se lidé scházeli, aby si vyprávěli historiky ze života, pohádky a pověsti už dávno pominula. Život dnešních lidí je už příliš „rozumný“, než aby věřil v existenci něčeho jiného než toho, co se dá nějak vědecky vysvětlit a dokázat...

*Přemysl Čech
Štěpán Macháček
Tereza Loučimová
Barbora Vaculová*

*Martin Valdauf
Jan Černý
Vojtěch Jindra
Martin Pěkný*

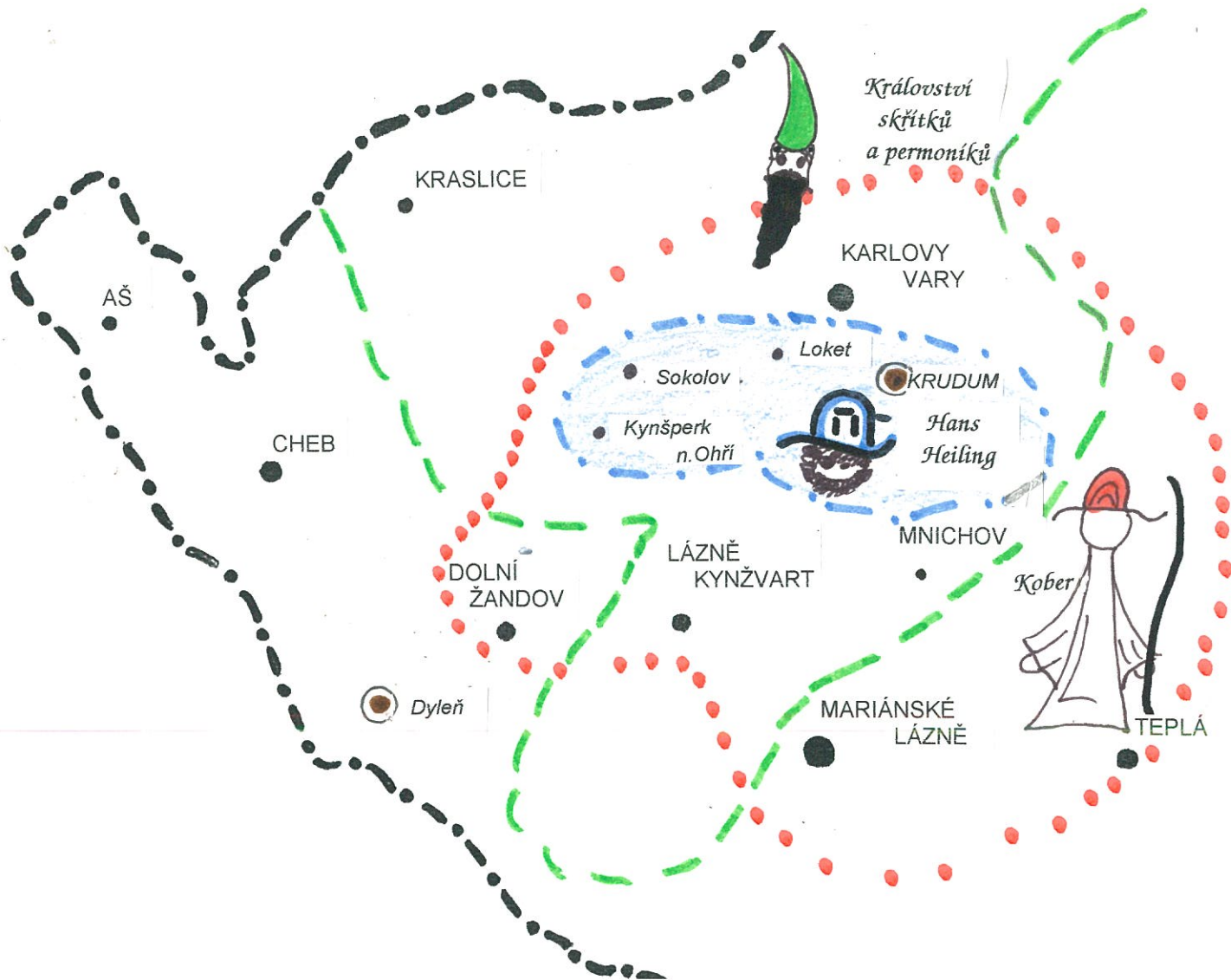
Příloha 1

Duchové hor, lesní páni, jejich království

- *Kober* V lesích teplesko - loketské vrchoviny vládne mocný duch hor - obr Kober. Sídlí prý hluboko ve skalách. Za temných nocí se prohání okolními lesy, provázen Divokou honbou.
- ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ *Hans Heiling* (Jan Svatoš) Kníže duchů zdejšího kraje - vládne hlavně na Loket-sku. Nad Ohří prý vystavěl „největší a nejkrásnější“ město na světě - skalní město - dnes Svatošské skály. Umírá, dobrovolně zbaven svých magických schopností, v boji s medvědem.
- ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ *Království skřítků* Nejčastější a nejtýpější pověsti tohoto kraje jsou tzv. „hornické pověsti“. Vypráví o skřítcích, permonících a trpaslících, jejichž království se rozkládá všude v oblastech bývalých i současných dolů. V těchto pověstech často vstupují také poklady a podzemní chodby.
- ☉ Z hlediska DÉMONOLOGIE velmi významné hory - Krudum a Dyleň

Příloha 1

Duchové hor, lesní páni, jejich království

Kober V lesích tepelsko - loketské vrchoviny vládne mocný duch hor - obr Kober. Sídlí prý hluboko ve skalách. Za temných nocí se prohání okolními lesy, provázen Divokou honbou.

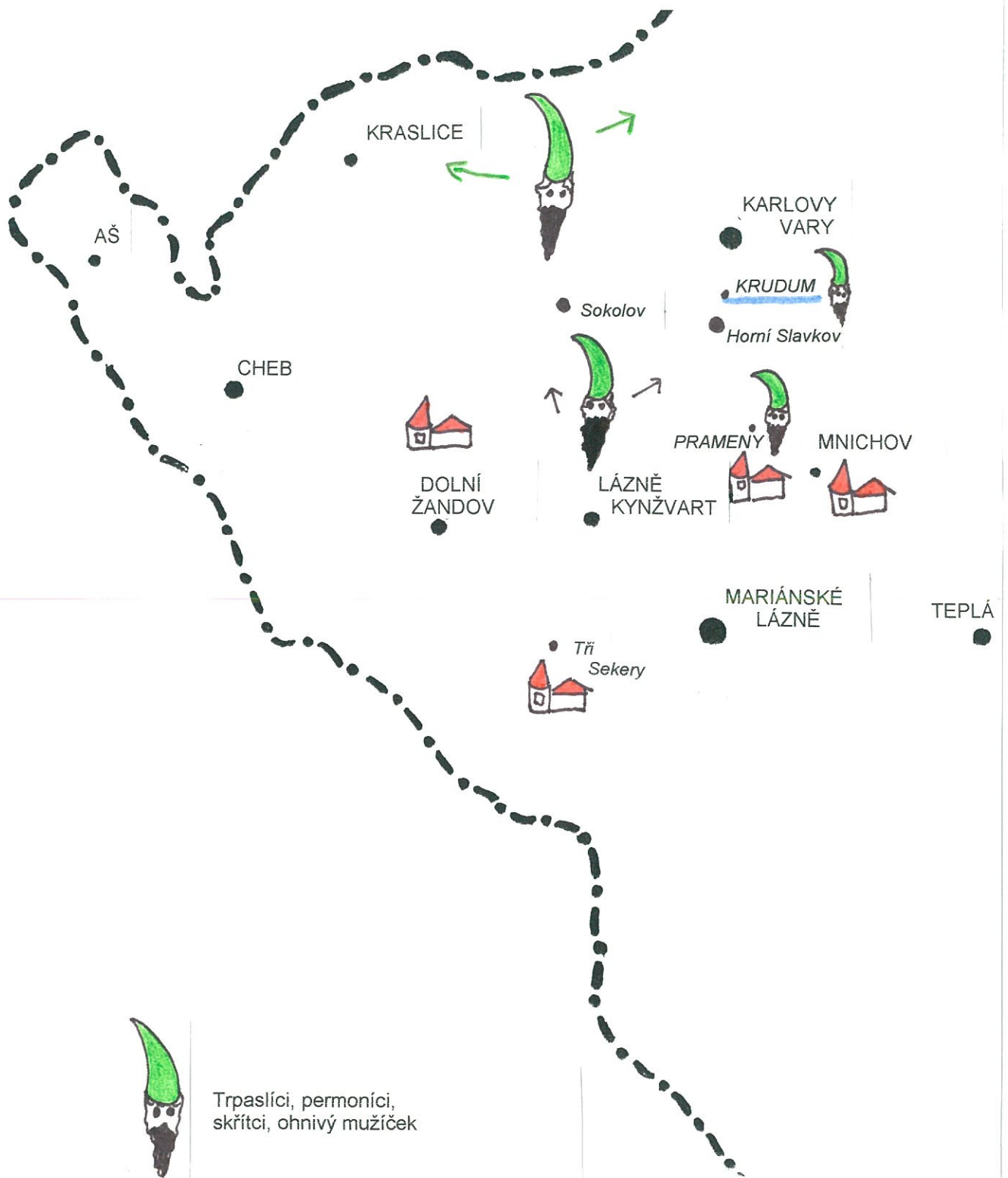

Hans Heiling (Jan Svatoš) Kníže duchů zdejšího kraje - vládne hlavně na Loketsku. Nad Ohří prý vystavěl „největší a nejkrásnější“ město na světě - skalní město - dnes Svatošské skály. Umírá, dobrovolně zbaven svých magických schopností, v boji s medvědem.

Království skřítků Nejčastější a nejtypičtější pověsti tohoto kraje jsou tzv. „hornické pověsti“. Vypráví o skřítcích, permonících a trpaslících, jejichž království se rozkládá všude v oblastech bývalých i současných dolů. V těchto pověstech často vstupují také poklady a podzemní chodby.

Z hlediska DÉMONOLOGIE velmi významné hory - Krudum a Dyleň

Příloha 2

Trpaslíci, permoníci,
skřítki, ohnivý mužiček

Ostatní kuriozity - místní legendy, legendy o založení vesnic a měst
(Tři sekery, Mníchov, Prameny a kaplička za úbočím)

Příloha 3

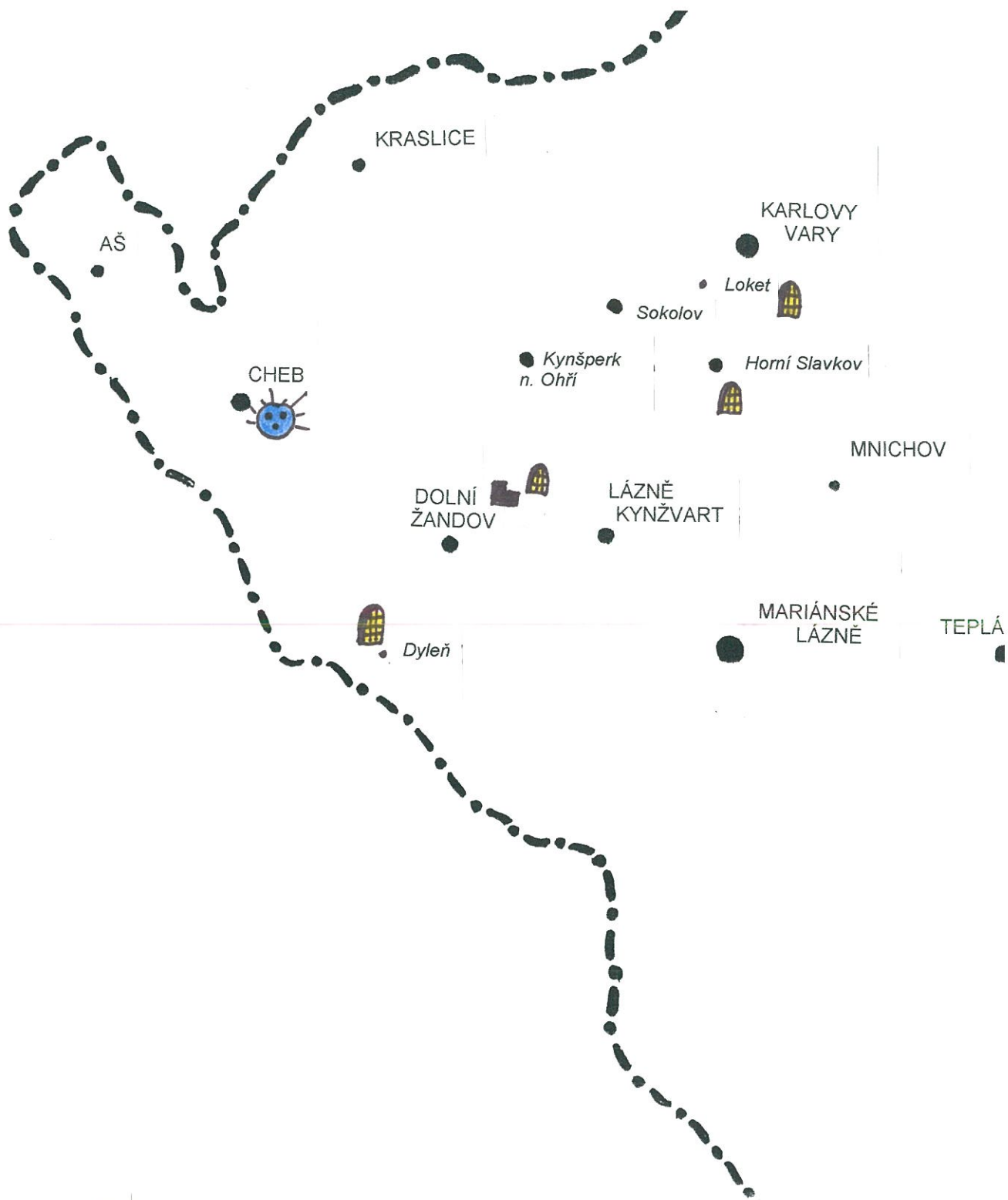

Zjevení, přízraky, duchové, duše zemřelých, záhadná zmizení

Divoká honba zástup přízraků, valících se nejčastěji v noci (zřídka i ve dne) lesem. Zpravidla bývá vedena Divokým lovcem. Letící zástup tvoří démoni různých stupňů - zlomyslní duchové, vyžlata, vlkodlaci, pekelné kočky, medvědi a mnoho dalších oblud. Při divoké honbě se strhne bouřka, zatmí se, je slyšet dusot koňských kopyt a kopýtek pronásledované zvěře. Říká se, že kdo v tomto čase zůstane v lese, málokdy unikne bez úhony.

Příloha 4

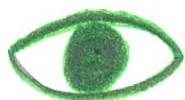

Poklady, tajné chodby

Alchymie, alchymisté - zde příliš velkou roli nesehráli (pouze v Chebu se objevuje osamělá alchymistická laboratoř)

Příloha 5

Stopy světců, zázraky - do těchto legend nejčastěji vstupuje blahoslavený Hroznata, zakladatel tepelského kláštera.

Příloha 6

Megality (záhadné kameny, Boží kameny, Čertovy kameny)

Megalit v pravém slova smyslu se nám nepodařilo objevit. Vystupují tu však Tajemné kameny, které jsou po celé krajině. Říká se, že kdo s těmito kameny pohne, brzy zemře. Nedávno se prý stalo, že dva lidé, kteří nedbali této pověsti, náhle zemřeli.

Čert, ďábel, čarodějnictví - objevily se hlavně v Chebu.
(čarodějnictví pouze v Chebu)

Příloha 7

Smírčí kříže

Kamenné, hrubě otesané kříže jsou roztroušeny po celém kraji. Říká se, že když někdo někoho kdysi zabil, musel takový kříž vytesat, aby částečně odčinil svůj hřích.

Příloha 8**Přehled obcí, v nichž byl prováděn etnografický výzkum**

Tabulka č. 1 - oblast Českého lesa		
Název obce	Počet stálých obyvatel	Národnostní složení
Dolní Žandov	cca 960	Češi 90%, Romové, Rusíni, Němci, Slováci
Okrouhlá	cca 300	Češi 90%, Romové
Lipová	cca 280	Češi 95%, Romové, Rumuni, Maďaři
Doubrava	cca 20	Češi 100%
Lažany	cca 20	Češi 100%
Palič	cca 100	Češi 100%
Stará Voda	cca 280	Češi 100%
Krásné	cca 250	Češi 60%, Slezané, Slováci, Poláci
Tři Sekery	cca 500	Češi 60%, Slezané, Slováci, Poláci
Trstěnice	cca 258	Češi 98%, Slováci
Drmoul	cca 721	Češi 95%, Romové

Tabulka č. 2 - oblast Slavkovského lesa		
Název obce	Počet stálých obyvatel	Národnostní složení
Rovná	cca 490+100 neregistrovaných	Češi 100%
Nová Ves	cca 250	Češi 90%, Romové, Bulhaři
Prameny	cca 146	Češi 100%
Mnichov	cca 280	Češi 90%, Romové, Slováci
Číhaná	cca 6	Češi 100%
Rájov	cca 82	Češi 100%